

HÍREK A

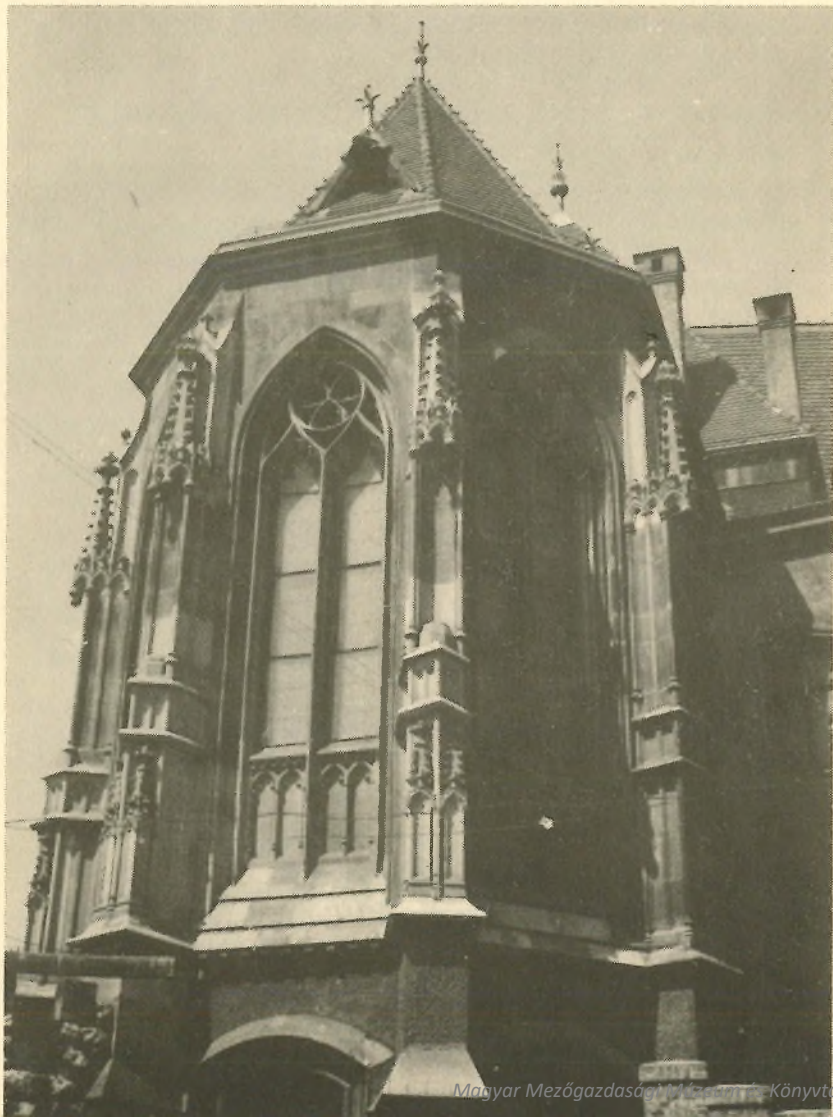
MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUMBÓL

A MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM TÁJÉKOZTATÓ ÉS MŰSORFÜZETE

VII. évfolyam

1. szám

1986

A MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSAI

**A HÁZIÁLLATOK KIALAKULÁSA
A HONFOGLALÓ MAGYAROK ÉS A KORA ÁRPÁD-
KOR HÁZIÁLLATAI
A SERTÉSTENYÉSZTÉS TÖRTÉNETE
A SZARVASMARHA-TENYÉSZTÉS TÖRTÉNETE
A LÓTENYÉSZTÉS TÖRTÉNETE
A MAGYAR BAROMFITENYÉSZTÉS TÖRTÉNETE
A JUHTENYÉSZTÉS TÖRTÉNETE
AZ ERŐGÉP TÖRTÉNETE
VADÁSZAT ÉS VADGAZDÁLKODÁS**

**A múzeumi kiállítások nyitva – hétfő kivételével – 10–17 óráig,
vasárnap 10–18 óráig látogathatók.**

Felhívjuk kedves látogatóink figyelmét, hogy belső felújítási munkák miatt a fenti kiállítások látogathatók. (Esetleges változásokat a napilapokban közöljük.)

Tanulók és sorkatonák számára állandóan, szombati napokon a felnőttek részére is díjtalan a látogatás.

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Barátainak Köre és a TIT Nyugdíjas Agrárszakemberek Klubja tagsági igazolvánnyal rendelkezők ugyancsak díjtalanul látogathatják a Múzeumot.

**MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM
1367 Városliget, Vajdahunyadvár Telefon: 420–573, 428–573**

90 éves a Magyar Mezőgazdasági Múzeum*

A mai Magyar Mezőgazdasági Múzeum gyűjteményeit a budapesti Városligetben 1896-ban megrendezett Országos Milleneumi Kiállítás mezőgazdasági anyaga alapozta meg. Ám egy ilyen jellegű múzeum létesítésének gondolata negyedszázaddal korábban felmerült már. A „Kertész Gazda” című folyóirat ugyanis az 1860-as években indítványozta, hogy azt a pomológiai gyűjteményt, amelyet az Országos Gazdasági Egyesület székházában hoztak létre, fejlesszék kertészeti múzeummá. A földművelésügyi miniszter ehhez anyagi támogatást is kilátásba helyezett. A Kertészeti Múzeum a közvélemény és a gazdák helyeslésétől támogatva 1869-re létrejött.

Az OMGE azonban nem állt meg itt, tovább szélesítve elképzeléseit, feladatának tekintette egy általános gazdasági múzeum létesítését és bizottságot nevezett ki annak előkészítésére. A bizottság egyik tagja Máday Izidor megbízást kapott, hogy a gazdasági múzeum felállítását és berendezését illetően tanulmányozza a hasonló külföldi intézményeket. Máday felhívta a figyelmet – többek között – arra is, hogy az akkoriban egymást követő nagy világkiállításokon bemutatott gyűjtemények közelebb vihetnek bennünket a különféle szakmúzeumok alapításához. Fontos szerepet szánt Máday a múzeumi könyvtárnak és az intézetben tartandó ismeretterjesztő jellegű tudományos előadásoknak is.

Máday jelentése és javaslata fontos állomása lett a mezőgazdasági múzeumi gondolat hazai érelődésének, nem is maradt következmény nélkül. A Gazdasági Múzeum 1871-ben megvalósult. Amikor ma a Magyar Mezőgazdasági Múzeum 90 éves múltjáról beszélünk, valójában a hazai mezőgazdasági múzeumügy 115 éves múltjára kell gondolnunk. Bár a Gazdasági Múzeumot 20 évi fennállása után különböző okoknál fogva fel kellett számolni, ám egy ilyen intézmény gondolatát a kortársak egy pillanatra sem ejtették ki figyel-mük köréből.

* Kivonat a Magyar Mezőgazdasági Múzeum 90 éves évfordulója alkalmából megjelenő tanulmányból

A Milleneumi Kiállítás előkészítése idején az OMGE újra mozgalmat indított önálló Mezőgazdasági Múzeum létrehozásáért. Erre a kiállításra előreláthatóan összegyűlt gazdag anyag értékes darabjainak együtt-tartásával kitűnő lehetőség kínálkozott. 1896 januárjában felterjesztéssel fordultak a földművelésügyi miniszterhez a Mezőgazdasági Múzeumnak állami költségen történő megszervezése és fenntartása ügyében.

A Milleneumi kiállítás mezőgazdasági csarnoka

Az 1896. június 20-i 13.352/1896. F.M. sz. rendeletében Darányi miniszter intézkedett az állami mezőgazdasági múzeum alapításáról és Balás Árpádnak, a Magyaróvári Gazdasági Akadémia igazgatójának elnöklésével múzeum-előkészítő bizottságot nevezett ki. A székesfőváros pedig egy 10 koronás aranyért, mint jelképes bérért egyszer s mindenkorra átengedte a Széchenyi szigeti épületszortot a Magyar Mezőgazdasági Múzeumnak.

1897. szeptember 12-én nyílt meg a Múzeum, melynek kezdettől fogva az volt a rendeltetése, hogy a magyar mezőgazdaság sokoldalúságát, eszközeit és termelésének eredményeit szemléltesse a szakemberek, a falvak népe és a mezőgazdaságtól távol élő városi tömegek számára, továbbá jó áttekintést adjon a hozzánk érkező külföldi látogatóknak a magyar mezőgazdaság mindenkori állapotáról.

Hasznosan egészítette ki a szakszerűen berendezett, szép kiállításokat a múzeumi könyvtár, amelynek feladatává tették, hogy benne a hazai mezőgazdasági szakirodalom teljes egészében és a magyar mezőgazdaságra vonatkozó jelesebb külföldi irodalom is megtalálható legyen.

A gyarapodó múzeum – sajnos – nem sokáig maradhatott szép otthonában. Az ideiglenes időtartamra – t. i. a milleneumi kiállítás idejére – készült épületcsoporton repedések, életveszélyes elváltozások mutatkoztak, így a múzeumot 1899. július 27-én be kellett zárni.

A kormány 1900-ban ismét törvényhozási úton biztosította a pénzügyi fedezetet a Mezőgazdasági Múzeum végleges épületének emelésére. Városligeti régi helyén a múzeum épületcsoportjának időálló anyagból való felépítésével ismét Alpár Ignác műépítész t bízták meg, aki a milleneumi kiállítás történelmi pavilon-csoportjának (azaz a Vajdahunyadvárnak) is alkotója volt.

Az építkezés hét évig tartott, 1907. június 9-én maga I. Ferenc József király, aki megkoronáztatásának 40. évfordulójára Budapestre jött, ünnepélyes keretek között adta át rendeltetésének a megújított Mezőgazdasági Múzeumot.

Az I. világháborúig terjedő időszak a fejlődés kora volt a múzeum életében. A látogatók száma évről évre megközelítette, vagy meghaladta a másfél százezret, Szép sikerrel vett részt a múzeum nemzetközi kiállításokon. Nagy jelentőségű volt ebben az időszakban a szervezeti és szolgálati szabályzat megalkotása és kiadása. A múzeum fejlődésének egyik ismérve volt, hogy szervezeti felépítése nem volt merev, időnként rugalmasan alkalmazkodott a gazdasági élet változó viszonyaihoz.

Sajnos rövid idő után bekövetkezett az I. világháború. Mint a többi kulturális intézmény, a múzeum is éppen csak tengődött, költségállományát csökkentették, dolgozóinak egy részét bevonultatták katonai szolgálatra. Az infláció esztendői alatt a gyűjtemények rendszeres kiegészítése, céltudatos fejlesztése szünetelt, s ha volt is gyarapodás, az új tárgyak főként adományok útján kerültek a múzeumba.

Jelentős eredmény volt az intézet életében az 1926 januárjában tartott Természet–Orvos–Műszaki és Mezőgazdaságtudományi Országos Kong-

resszus, amelynek mezőgazdasági szakosztályán a múzeum fejlesztésének kérdéseit is tárgyalták.

Ugyancsak fontos kezdeményezés volt 1926-ban a Magyar Mezőgazdasági Múzeum Baráti Körének megalapítása. Alapszabályszerű célja szerint hivatva volt a múzeumot állandóan, önzetlenül és hathatósan támogatni abban a törekvésben, hogy az intézet a magyar mezőgazdaság fejlődését és mindenkori állapotát méltón bemutathassa.

A múzeum hosszú ideig halogatott alapos felújítása és korszerűbb átrendezése egy, az intézet viszonyain kívül álló körülmény hatására 1933-ban végre megkezdődött. Gyűjteményeit az 1934. június havában Budapesten üléselő XVI. Nemzetközi Mezőgazdasági Kongresszus alkalmára hozzánk érkező külföldi agrárszakemberek előtt már a legújabb tudományos és gyakorlati fejlődés követelményeinek megfelelően kívánták bemutatni. Az átszervezési munkálatok vezérgondolata az volt, hogy a múzeum kiállításainak lehetőleg olyan logikus sorrendben kell egymásután következniök, hogy a látogató a gazdálkodás alapjaitól, az éghajlati és talajviszonyok megismerésétől kiindulva és az őstermelés különböző fokain áthaladva jusson el az egyes termelvények ipari feldolgozásáig s a feldolgozott termékek bemutatásáig.

Az átrendezett múzeum ünnepélyes megnyitását 1934. június 14-én tartották és mezőgazdaságunknak e nagy állandó reprezentatív kiállítása – az előzetes elképzeléseknek megfelelően – tényleg fénypontjává lett a Magyar Tudományos Akadémia épületében tanácskozó kongresszusnak.

Részlet a harmincas évek közepének lótenyésztési kiállításából

A világviszonylatban is elismert intézet fejlődését megtörte a II. világháború. Nemcsak a továbbfejlődését akadályozta meg, hanem közvetlenül is érintette, hiszen épületcsoportja részben romba dőlt, gyűjteményének, berendezésének nagyon jelentékeny hányada megsemmisült.

1944–1949 között a múzeum a lét és nemlét válságos időszakát élte át és csak 1950-ben kezdődött meg az újjáépítés. Nehezítette a múzeumi munkát az a bizonytalanság, ami az épület végleges hasznosítása körül kialakult. 1951. február 12-én született meg a döntés, mely a Vajdahunyadvárat visszaadta eredeti rendeltetésének, jóllehet ugyanekkor a múzeum „társbérlőt” is kapott, a Természettudományi Múzeum Növénytári Osztályát. Ez a szükségmegoldás mindkét intézmény számára igen kedvezőtlen volt, de 1981-ig fennállt.

A múzeum a háború utáni helyzetére figyelemmel, fő feladatának a kiállítások újjáépítését tekintette, ami természetesen programszerű anyaggyűjtéssel is járt.

A kiállító, ismeretközlő, gyűjtő és nyilvántartó munka újjászervezésén túl az intézet tudományos kutatómunkáját is új úton kellett elindítani. A múzeum kutató munkásságának hagyományos ága az agrártörténeti kutatás. Ide vonatkozóan egyelőre főleg a hazai és a Magyarországra vonatkozó külföldi mezőgazdasági szakirodalom bibliográfiájának összeállítását tekintette feladatának és munkásságát 1952-ben kezdte meg újra. Megindította a „Mezőgazdasági Múzeum Közleményei” c. évkönyv jellegű kiadványát, – első kötete 1962-ben jelent meg – azzal a céllal, hogy a tudományos kutatás eredményeinek fórumot biztosítson. Ugyancsak ez időtől jelentek meg a „Mezőgazdaságtörténeti Tanulmányok” c. sorozatának kötetei, amelyekben terjedelmesebb, monográfia szintű, agrártörténeti értekezések követték egymást. Komoly nemzetközi elismerés mellett publikálja a Múzeum 1964 óta rendszeresen a „Bibliographia Historiae Rerum Rusticarum Internationalis” c. nemzetközi agrártörténeti bibliográfiát, ami az évek során világviszonylatban is egyedülállónak vált. Az elkövetkező évek nagyszabású vállalkozásának előfutáraként jelent meg 1985-ben az „Agrártörténeti életrajzok” c. mű. Ebben a magyar agrártörténet és agrárgazdaság 88 kimagasló egyéniségének rövid életrajza, főbb alkotásai és a jelentősebb vonatkozó irodalom kapott helyet.

A múzeum adattára még 1959-ben elkezdte működését, de a 14 adattári gyűjtemény alapjait csak az 1960-as évek elején lehetett megvetni. A múzeum 1963-ban kapcsolódott be a régészeti ásatásokba. A mezőgazdasági, erdészeti, szőlészeti-borászati munkaeszközök, felszerelési tárgyak rendszeres gyűjtése mellett folyamatossá vált a numizmatikai gyűjtés, a termesztett növények magvainak, a háziállatok csontjainak gyűjtése, a mezőgazdasági gép- és épület-

modellek beszerzése. Új kezdeményezés volt a nagy magyar agrártudósok szobrainak megmintázása és e szobrok a múzeum épülete körüli parkban való felállítás.

A kiállítások rendezőinek 1961-től figyelembe kellett venni a magyar mezőgazdaság szocialista átalakulását. E feladat olyan új kiállítások létrehozását tette szükségessé, amelyek a maguk idejében alkalmasak voltak utat mutatni a fiatal termelészövezetek megszilárdításához és az agrártudományok legújabb eredményeinek alkalmazásához. Az átrendezés 13 terem anyagát érintette, 5 éven át folytatódott, 1966-ban fejeződött be.

Részben az agrártörténeti kutatás lehetőségeinek előmozdítását célozta a könyvtár gyarapítása. Sajnos az 1949 tavaszán a múzeumtól felsőbb utasításra átadott közel 40.000 kötetes szakkönyvtár helyett új könyvtár létesítését kellett célul kitűzni: vétel, csere és ajándékozás útján folyamatos feladatnak tekintettük, amelynek eredménye a mai 80.000 kötetes könyvtár.

1970-től megkezdődött a vidéki kiállítóhelyek, tájházak, az ún. fiilálé hálózat kiépítése. Meghirdettük, az azóta évenként megismételt „Hazánk mezőgazdasága diákszemmel” című pályázatot általános és középiskolások részére.

Új alapokra helyezve ismét életre hívtuk a Magyar Mezőgazdasági Múzeum Barátainak Körét. Részben működésük eredményeként 1973 óta több időszaki kiállításon mutatkoztak be a Vajdahunyadvárban a különböző tájegységek.

A múzeum közműhálózata (fűtés, villany, csatorna stb.) az évtizedek során oly annyira elavult, hogy a zavartalan üzemeltetést veszélyeztette. Ezért indult meg az 1970-es évek közepén a felújítás tervezése és 1978-tól pedig a tényleges építkezés. E munkák eredményeként kapott egységes központi fűtést a múzeum, sikerült némileg a gyűjteménytárakat is bővíteni, s műhelyeket, munkaszobákat korszerűsíteni. Lehetőség nyílt az újjávarázsolt kiállítótermekben, új, korszerű kiállítások rendezésére.

Ezek az évek helytállást követeltek a múzeum egész közösségétől. A felújítás közepette kellett végezzék az éves tervfeladatokban meghatározott munkákat: készíteni az új állandó kiállítások tématervét, forgatókönyvét, hogy amikor egy-egy kiállítási terem elkészült, azonnal kezdeni lehessen a kiállítás rendezését. Ennek érdekében folyamatos volt a kutatómunka, a kutatások eredményeinek publikálása, időszakos kiállítások rendezése, az egyre bővülő közművelődési tevékenység végzése.

A múzeum a felújítási munkálatok alatt egyetlen napra sem volt bezárva, folyamatosan fogadta a látogatókat.

Krónikánkban jelentős nap volt 1985. november 4. A kivitelező, a gyáli Szabadság Tsz vállalatának megfelelően, határidő előtt 8 hónappal befejezte a

múzeum belső felújítási munkálatait.

Jelenlegi állandó kiállításaink közül elsőként, 1981-ben a domesztikációs, az Árpád-kori állattartás, a sertés- és szarvasmarha-tenyésztéstörténeti kiállítások nyíltak meg. A következő évben a juhtenyésztés-történeti és erőgéptörténeti állandó kiállítás megnyitására került sor. 1983-ban megnyílt a korszerűsített lótenyésztési, míg 1984-ben a baromfitenyésztés-történeti állandó kiállítás. 1985-ben elkészült a halásztörténeti kiállítás és az elkövetkező években valósul meg a múzeum történetében először a természetvédelmi állandó kiállítás, valamint korszerűsített formában az erdészeti-faipari, a vadászati-vadgazdálkodási, szőlészeti-borászati, a magyar mezőgazdaság a XX. században, és 1945 után első ízben a gabonatermesztés és kertészettörténeti állandó kiállítás.

A kiállítások rendezésével még határozottabban érvényesül az a rendező elv, hogy a látogató egy-egy ágazatban a teljes termelési folyamatot szemlélhesse. A korszerű múzeumi közlés módszerét: a szemléltetve – szórakoztatva – tanítás elvét követik a kiállítások.

A múzeum tevékenységének bővülését vonta maga után a jelentősebb agrártörténeti emlékek védelméről 1977-ben megjelent miniszteri rendelet. Az emlékvédelem terén az Országos Műemléki Felügyelőséggel együttműködve nyolc éve folyamatosan történik a bejelentések minősítése, rangsorolása és a védetté nyilvánítás. A legkiemelkedőbb és legérdekesebb agrártörténeti emlékeinkről a Múzeum könyvet jelentetett meg; Gerencsér Miklós „Mezei műhelyek” c. munkáját.

Példamutatóan jó az együttműködés a MÉTE Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsággal az agrártörténeti emlékek védelmében, de a muzeológia terén egyéb kérdésekben is. A MÉTE és a múzeumi Baráti Kör szellemi és anyagi támogatásával – a Mezőgazdasági Kiadó gondozásában – jelent meg „A magyar élelmiszeripar története” c. hiánypótló mű.

Közművelődési célokat szolgálnak a múzeumban rendezett ismeretterjesztő előadások és a hozzájuk kapcsolódó szakfilmvetítések. 1980-tól rendszerűen 18-20 perces színes filmek készülnek a múzeum tevékenységéről. A filmek videokazettán is rendelkezésre állnak az érdeklődők kisebb csoportjai, illetve a külföldi vendégek számára. A filmet, mint a dokumentálás fontos eszközét, a jövőben is alkalmazzuk.

Rendszerezsek a hetente rendezett kórus-hangversenyek és a nyári hónapokban a „Vajdahunyadvári esték” c. zenekari hangverseny-sorozat.

Az oktató-, nevelőmunka hatékonyságát segíti 1979-től a múzeumpedagógus alkalmazása. A foglalkozások tematikája a múzeumi kiállítások mellett a környezet- és természetvédelemre való nevelés. Célja, hogy az iskolák vezetői, pedagógusai jobban megismerjék a múzeumot és tájékozódjanak, hogy

kiállításaink anyaga hogyan építhető be az oktató-nevelő munkájuk tartalmi részébe.

A múzeum nemzetközi kapcsolatai 1980-tól jelentős mértékben fejlődtek. Tovább erősödött és folyamatossá vált a kapcsolat a csehszlovák, a dán és az NDK-beli társmúzeumokkal. A Mezőgazdasági Múzeumok Nemzetközi Szövetsége (AIMA) 1984-ben rendezett franciaországi kongresszusán a múzeum főigazgatóját három évre elnöknek választották meg. Ez a múzeum nemzetközi tevékenységének egyfajta elismerését is jelenti. A szövetség soron következő 8. kongresszusát 1987-ben mi rendezzük. (A 3. kongresszus 1971-ben szintén Budapesten volt.)

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum a leglátogatottabb, az évente több mint 100.000 látogatót fogadó múzeumok között szerepelt mindig. Az 1985-ös statisztika szerint az ország 48 múzeuma között a 10. helyet foglaltuk el 340.000 látogatóval.

Múzeumunk fennállása óta a Földművelésügyi, illetve 1967 óta a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium irányítása alatt működik, mindenkor élvezve a tárca anyagi és erkölcsi támogatását. Közvetlen felügyeletét a Szakoktatási és Kutatási Főosztály látja el. Sokoldalú és állandóan bővülő munkásságával, mint országos szakmúzeum szervesen illeszkedik a magyar múzeumok rendszerébe. Belső szervezeti felépítése a kilenc évtized alatt változott, módosult. Ma a múzeum dolgozói hat főosztályba szerveződve fejtik ki tevékenységüket.

Az az út, amelyet a múzeum 90 év alatt megtett – sok nehézség és időnként bizonyos stagnálás ellenére – összességében felfelé ívelő volt. A fejlődés folyamán feladatköre bővült, technikai felszereltsége tökéletesedett, infrastruktúrája megújult, dolgozóinak tapasztalata jelentősen gyarapodott. Ennek köszönhető, hogy agrárismeretterjesztő tevékenysége, agrártörténeti munkája állandóan szélesedik és korszerű kiállításai iránt nagy az érdeklődés.

A múzeum az elődök tapasztalatait hasznosítja, következetesen ápolja nemzeti és haladó hagyományainkat, figyelemmel arra, hogy mai terveink teljesítése a holnapi előrehaladás feltétele.

A múzeum megnyitásakor elhangzottakat ma is érvényesnek tekintjük: „...ezen Mezőgazdasági Múzeumnak nem szabad befejezett művet képeznie, annak a haladó idővel fejlődnie és haladnia kell, annak a mezőgazdaság vívmányait is mindenkor képviselnie kell és fel kell mutatnia.”

Dr. Szabó Lóránd

A TUDOMÁNYOS KUTATÁS HÍREI

A Festetics-család építkezései a Dél-Dunántúlon a XVIII. század végén (Cselédházak)

Az Országos Levéltárban szép számmal maradtak fenn a Festetics család keszthelyi, szentmiklósi, szentgyörgyi és csurgói birtokaival kapcsolatosan készítendő, átépítendő vagy kiegészítendő lakóházakról és gazdasági épületekről alap-, homlokzati-, keresztmetszetek és részletrajzok. Ezek éppúgy tanulságosak a gazdaságtörténészeknek és a cselédéletmódot kutató néprajzosoknak, mint a műemléki szempontokat figyelő építészettörténészeknek. A barokk kastélyok építésének divatja főuri körökben már a XVIII. század elején megkezdődött, a köznemeseknél ezt hamarosan követték a valamivel szerényebb kúriák. A század közepétől a nagybirtokosok majorjainak addigi épületegyütteseit is elkezdték kiegészíteni, felújítani, átépíteni vagy teljességgel újakra cserélni. A fent jelzett rajzok az akkor meghonosodó és elterjedő típusokat jelzik, olyan házakét és gazdasági rendeltetésű objektumokét, amelyeket akkor csak a majorságokat kiépítő, korukhoz képest korszerűen gazdálkodó főnemesek tudtak létesíteni. Ekkoriban jelentek meg a nagybirtokon azok a hosszú cselédházak, melyeknek későbbi változatait országszerte ma is felleljük. Ezeket a több lakóegységből álló hosszú házakat megelőzték átmeneti megoldások. Voltak a majorokban az akkori jobbágyháznak és beosztásának megfelelő színvonalú (szoba—konyha—kamra; vagy szoba—konyha; szoba—konyha—szoba—kamra) különálló vagy gazdasági épülettel (akollal, istállóval, magtárral, műhellyel) egy fedél alatt álló lakások. Uradalmi alkalmazottak a majoron kívül is laktak, az uradalom beköltöztette őket pl. végrendelet nélkül elhalt, vagy szökött jobbágyok, zsellérek házába vagy külterületen levő épületekbe (malom, erdészház, préház, pálinkafőző, kocsmá). A csurgói kastély tervét Hofstetter József 1763-ban készítette el,

ennek hátsó szárnyában később laktak az előljáróság emberei közül. 1770-ben épült meg az a hosszú cselédház, mely feltehetőleg hat családnak készült és három olyan lakóegységből állt, amelyben a közös benyílóból egy közös konyhába lehetett bejutni, a konyhából 1–1 szobába, a szobákból 1–1 kamrába. Egyéb adatok igazolják, hogy általában egy családfő hozzátartozóival 1 szobát, 1 kamrát kapott, szerencsésebb esetben egy konyhát is, más esetben a konyhát másik családdal együtt kellett használni. Ekkor még nyoma sincs annak a zsúfoltságnak, amely a XX. század elejére kialakult, hogy egyetlen szobában 2, esetleg négy család is lakott. A Festetics birtokon az 1700-as évek végén újonnan épült lakó- és gazdasági épületek már téglafalúak, cserép fedésűek, a konyhák már kéménnyel készültek. A téglát az uradalom téglavetőjéitől szállították. Az építőmesterek, kőművesek az uradalom alkalmazottai voltak, akik az összes Festetics major területén tevékenykedtek.

Dr. Knézy Judit

Néhány szó az achal-tekini és az arab fajtájú lovakról

Az achal-tekini egyike a világ legősibb nemes lófajtájának, a türkök „vért izzadó” és a „szelek szárnyán” járó lovainak közvetlen leszármazottai. E lovakról származnak Perzsia és Arábia nemes lovai, s Nagy Sándor híres lova, Bukephalosz is türk ló volt (a monda szerint a türk lovak Bukephalosz leszármazottai). A fajtát a Kaukázus déli, dél-keleti területén (Türkmén Köztársaság Afganisztánnal és Irán-

nal határos részén) tenyésztik. A türk, turáni, illetve közvetítőik után cserkesznek nevezett ló-elnevezések alatt tulajdonképpen ezt a fajtát sejtethetjük. Az achal-tekini fajta nevet (Achal oázis és Tekene türk törzs) csupán a XX. században kezdték általánosan használni.

Az 1970-es évek elején az Országos Állattenyésztési Felügyelőség üllői telepén fakó színű, magyar félvér fajtájú kancákat gyűjtöttek össze (a későbbiekben a ménest a szalkszentmártoni teljesítményvizsgáló állomásra helyezték át) az-

zal a céllal, hogy a magyar félvérben az egyre ritkábban megjelenő, fakó színváltozatot megőrizték. A szín rögzítésére és egyidejűleg a magyar félvér értékmérő tulajdonságainak (szilárd szervezet) megtartására az OÁF és az Országos Lótenyésztési Felügyelőség három achal-tekini mént (Mustafa, Mele Szakar és Birgut) vásárolt a Szovjetunióban.

Az elmúlt év februárjában a kecskeméti Állattenyésztési Vállalat szalkszentmártoni törzstenyésztésében elhullott az achal-tekini fajtájú, Birgut nevű, fakó, 18 éves mén. A tetemet az Állattenyésztési és Takarmányozási Minősítő Intézet (az állami ménék tulajdonosa) a Magyar Mezőgazdasági Múzeumnak ajánlotta fel. A mén csontvázát és a bőrét csonttárunk részére begyűjtöttük és preparáltuk.

Ugyancsak az elmúlt év októberében hullott el 306 Siglavy Bagdady VI-1 nevű fedező mén, amely a bábolnai arab törzstenyésztésben Siglavy Bagdady VII néven lett törzsménként felállítva 1980-ban. A 20 éves korában elpusztult mén csontvázát tulajdonosa, Harsányi Pál, aki Lajosmizsén arab fajtájú lovakat tenyészt, a Mezőgazdasági Múzeumnak ajándékozta. E mén nemcsak a Siglavy Bagdady törz-

nek, hanem a klasszikus bábolnai arab tenyésztésnek is egyik utolsó egyede volt. Anélkül, hogy elmélyednénk a kérdésben, érdemes kitérni a Siglavy Bagdady fajtabesorolás körüli problémára, ugyanis anyai vonalon a 10. őse egy Mária nevű angol telivér volt. Arab telivérnek viszont csak az a ló tekinthető, amelynek mindegyik őse Arábiából származik.

A türk és az arab lófajta nagy szerepet játszott a magyar lótenyésztésben, jóllehet írásos nyomait csak a legutóbbi két évszázadban találjuk meg, azonban szerepük jóval korábbi időszakra nyúlik vissza. Az avar, a honfoglalás és a későbbi koro~~g~~ ásatásaiból felszínre kerülő lókoponyák között több típus figyelhető meg. A durvább csontú egyedek között gyakorta találunk finom csontozatú, orientális típusú egyedeket. Ezek származásának meghatározása sok nehézségbe ütközik. E munkában nagy segítséget jelent az, ha fosszilis csontokat tisztavérű, esetleges keresztkezéseknek minimálisan kitett, ősi háziállatfajták recens csontjaival tudjuk összehasonlítani.

Ernst József – Takács István

Magyarországi délszlávok néprajza c. kötetben megjelent – horvát nyelven – *dr. Knézy Judit*: „Fejezetek a Somogy megyei Nagyberék négy községének anyagi kultúrájából” című tanulmánya.

Megjelent *dr. Fűr Lajos*: „A magyar mezőgazdaság múltja és jelene” c. cikke német nyelven a *Bücher aus Ungarn* c. kiadvány 4/85. számában és *Hungarian Book Review* c. kiadvány 4/85. számában angol nyelven.

A *STUDIA AGRIENSIA* 1985/5. számában megjelent *dr. Pálmány Béla*: „Magyar és török végvárok Nógrád vármegyében (1663–1685)” c. tanulmánya.

„A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közleményei” 1984–1985-ös kötete megjelent, benne tudományos kutatóink alábbi tanulmányaival:

Emlékezés Matolcsi Jánosra, Szabó Lóránd: Matolcsi János életútja, P. Hartyáni Borbála. Matolcsi János agrármuzeológiai munkássága, Bökönyi Sándor: Matolcsi János az archeozoológus, Nováki Gyula: XIV–XVI. századi szántóföldek maradványai a sümeg–sarvalyi erdőben, Skoflek István: Mag- és termésleletek Sümeg–Sarvalyról a XVI. századból, Takács István: A harcsa (*Silurus glanis* L.) csontozatának vizsgálata, P. Erményi Magdolna: Gyümölcsfajok és fajták a XVI–XVIII. században Magyarországon (Forrás- és adatközlés), Balassa Iván: A tokajhegyljai aszúbor és eszencia 1790–1810 között, Pintér János: A kecskeméti „Helvécia” telep megalakulása és első évtizede, Csoma Zsigmond: A pannonthalmi főapátság és a magyarországi bencés rendházak küzdelme birtokaikon a filoxera ellen, Wohlné Nagy Ágota: A

levendula magyarországi elterjedése és gyógynövényként való felhasználása, Mártha Zsuzsánna: A pulyka rövid természetrajza és hagyományos tenyésztése Magyarországon, Surányi Béla: A lapály szarvasmarha fajta a két világháború közötti időszak szarvasmarha-tenyésztésében, Für Lajos: A csákvári uradalom állatállománya, 1920–1944. I. rész, V. Góz Gabriella: A szarvasmarha törzskönyvelés fejlődése Magyarországon (1900–1940), Gecse Lászlóné: Ifj. Vastagh György magyar szürke szarvasmarha szobrai a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban (Tenyésztéstörténeti háttér), Knézy Judit: A somogyi parasztság gazdálkodásának és táji csoportjainak változásai (1850–1914), Réz Gyula: A motorekék magyarországi megjelenése és elterjedésének jelentősége, Balázs György: A csapodi szárazmalom, N. Kiss István: A pozsonyi mérőnek, a magyar királyság hivatalos űrmértékének ismertsége külföldön a XVIII–XIX. században, Fülöp Éva: Halgazdálkodás a tata-gezesi Esterházy-uradalomban az 1740-es években, Oroszi Sándor: Alföldfásítási tervek, erdősítések és erdőtelepítések a Nagykunságban a két világháború között, Fehér György: A Hohenheimi Mezőgazdasági Akadémia magyar hallgatói, 1818–1893. (Sorsok, életpályák), Tóth Lajos: Adalékok a dualizmus kori középfokú mezőgazdasági szakoktatás pedagógiai tartalmának történetéhez, Takács Imre: Földművelésügyi kormányzatunk fő feladatai az 1914/18. évi világháborút követő békekötés utáni első években, Taraba Mária: A „Magyar Mezőgazdasági Szakirodalom Könyvészete” című kiadvány létrejöttének története. I. rész. Előzmények, Szabó Lóránd: Természetvédelem és az új agrotechnika összefüggése Magyarországon a XIX. és XX. században, Szabó Lóránd: A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Barátainak Köre tevékenysége.

KIÁLLÍTÁSOK, ESEMÉNYEK, GYŰJTEMÉNYTÁRI HÍREK

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum 1985. évi munkájáról

A Múzeum 1985. évi tevékenységét a MÉM Szakoktatási és Kutatási Főosztálya által jóváhagyott terv alapján végezte.

Az elmúlt év legfontosabb feladata Múzeumunk központjában a belső építési-felújítási munkák befejezése és az állandó kiállítások, valamint fióklék rendeltetészerű üzemeltetése volt.

A Vajdahunyadvár belső felújítási munkái 1985. november 7-re a tervezettnél 8 hónappal korábban — elkészültek. A határidő előtt elkészült épületet Vánca Jenő miniszter elvtárs jelenlétében adták át az építők.

A keszthelyi Georgikon Major-múzeumban, Szécsényben, Lajosmizsén, Soroksáron karbantartási munkákat végeztünk.

Befejeződött „A természetvédelem története Magyarországon” című kiállítás tervezése, a rendezési munkák elkezdődtek.

A „Szőlőtermesztés és borgaz-

daság története” című kiállítás tématerve, majd forgatókönyve elkészült, a kiállítás rendezésének előkészítése folyamatban van. Megkezdődött az „Eke és szántás története” című kiállítás rendezése.

Terv szerint időszaki kiállítást rendeztünk: „Hazánk mezőgazdasága diákszemmel”, „Mezőgazdaság a képzőművészetben” címmel. Terven felül: „Találkozás a természettel '85”, „Szovjet könyvek a mezőgazdaság szolgálatában”, „Népi építészeti emlékeink”, „Szőlészet és borászat Csehszlovákiában” c. kiállításokat. Az időszaki kiállításoknak nagy szerepük van közönség-kapcsolataink bővítése terén.

1985-ben is elsősorban kiállításainkkal szolgáltuk a közművelődést. Látogatóink száma: 340.000 fő.

Tovább építettük a pedagógus továbbképzések rendszerét, továbbá a kertbarát körök és a rendszeresen visszatérő üzemi közösségek és nyugdíjas klubok látogatásait emeljük ki.

1985-ben megrendeztük az Agrártörténeti Emlékgyűjtők III. Országos Találkozóját, Gödöllőn a MÉM Műszaki Intézetben.

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Barátainak Köre munkáját az április 12-i Országos Küldött-közgyűlés határozata alapján végezte. A helyi csoportok sokoldalú közművelődési tevékenységükkel részt vettek helységük kulturális életében.

Az „Agrártörténeti életrajzok” című könyv és a „Bibliographia Historiae Rerum Rusticarum Internationalis 1979–80” (Nemzetközi Agrártörténeti Bibliográfia) kötetei megjelentek. Nyomdába adtuk a „Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közleményei 1984–85” című kiadványt.

A Múzeum munkatársai az elmúlt évek gyakorlatához hasonlóan hazai és külföldi folyóiratokban, kiadványokban tanulmányokat, közleményeket jelentettek meg, hazai és külföldi tanácskozásokon előadásokat tartottak, erről részletesen az „Éves Beszámoló Jelentés”-ben adtunk számat.

A Múzeum nemzetközi kapcsolata igen sokoldalú volt az elmúlt évben. AIMA elnökségi tagok látogatták meg a Múzeumot, ennek keretében az AIMA munkájával kapcsolatos teendőket tárgyalták meg. A Zemedelské Múzeum (Prága–Lednice) és a Nordiska Museet (Stockholm) közreműködésével rendezett nemzetközi szemináriumon – az AIMA elnökének vezetésével – 8 tagú delegáció vett részt a Mezőgazdasági Múzeumból a cseh-szlovákiai Lednicén. Ezen kívül szakembercsere történt a Dán Mezőgazdasági és az NDK-beli, Alt Schwerin-i Agrártörténeti Múzeummal.

Az 1985-ben végzett munkáról felügyeleti főosztályunknak beszámoltunk, a főosztály azt elfogadta, és a végzett munkáért elismerését fejezte ki a Múzeumnak.

Szőnyi Béla

A múzeumok helyét a közművelődési intézményhálózatban a nemzeti értéket képviselő műtárgyak gyűjtése, őrzése, védelme, a tudományos feldolgozás és közzététel egyenrangú hármass feladata határozza meg. A „Múzeumi törvény” végrehajtási rendelete is kimondja: a múzeum tevékenysége – a többi között – kiterjed – „a tudományos eredményeknek, kiállítások, ismeretterjesztő előadások, közlemények és kiadványok útján a népművelés szolgálatába állítására.”

A múzeumi közművelődés nem egyetlen, de igen látványos mutatója a látogatottság alakulása. Az utóbbi években évről évre nőtt, a Magyar Mezőgazdasági Múzeum látogatóinak száma:

1982-ben 139.131 fő, 1983-ban 179.671 fő, 1984-ben 309.097 fő, míg 1985-ben 340.324 fő kereste fel a Vajdahunyadvárat, a Magyar Mezőgazdasági Múzeumot.

A KIÁLLÍTÁSOK LÁTOGATOTTSÁGA

1. Állandó kiállítások

A Múzeum központi épületében, a Vajdahunyadvárban az alábbi állandó kiállításokat láthatta a közönség:

A kiállítás címe	Nyitva
A háziállatok kialakulása	egész évben
A honfoglaló magyarok és a kora Árpád-kor háziállatai	egész évben
A sertésenyésztés története	egész évben
A szarvasmarha-tenyésztés története	egész évben
A magyar baromfienyésztés története	egész évben
A lótenyésztés története	egész évben
A juhtenyésztés története	egész évben
Az erőgép története	egész évben
Vadászat és vadgazdálkodás	egész évben
Ekék a XVIII–XIX. században	március 17-ig

E kiállítások látogatóinak száma az elmúlt évben is tovább emelkedett, 340.324 fő volt. Ez a szám az előző évének 110,1 %-a. 2.278 csoportban 54.118 iskolai tanuló látogatta meg szervezeten a kiállításainkat.

A látogatók közül 62 országból 52.850 külföldi tekintette meg a Múzeumot. Ez 1.133 fővel több az előző évinél. Az összes látogató 15,5 %-a volt külföldi állampolgár.

A fentiekén kívül a Múzeum tulajdonában, illetve gondozásában az alábbi kiállításokat tekinthették meg az érdeklődők:

A kiállítás helye	A látogatók száma		
	1984	1985	%
Szilvásvárad. Lovastörténeti kiállítás	5.216	15.130	290,1
Sümegegy. Nyereg- és lószerszámtörténeti kiállítás	5.396	7.191	133,3
Tolcsva. Borgazdasági Múzeum	1.598	1.023	64
Keszthely. Georgikon Múzeum	39.997	43.593	109
Nagyecsk. Széchenyi Emlékmúzeum*	158.626	183.478	115,7
Budapest—Soroksár. Magyar Mezőgazdasági Múzeum kiállítóhelye	2.290	1.043	45,5
Kecskemét—Miklóstelep. Mathiasz János Borgazdasági Múzeum	2.124	1.796	84,6
Szécsény. Kubinyi Ferenc Múzeum*	56.865	31.058	54,6
Szekszárd—Gemenc. Vadászati Múzeum	49.080	57.126	116,4
Lajosmizse. Tanyamúzeum	12.369	14.163	114,5
Kalocsa. Fűszerpaprika kiállítás	16.672	7.534	45,2
Szeged—Mihálytelek. Fűszerpaprika kiállítás	1.712	1.021	59,6
Boglárlelle—Szőlőskislak. Borgazdasági Múzeum	17.869	17.030	95,3
Felsővadász-Kupa. Mezőgazdasági Tájmuzeum	1.474	1.189	80,7
Dég. Mezőgazdasági Tájmuzeum	4.840	5.150	106,4
Lébénymiklós. Lenin MGTSZ üzemi Múzeuma	2.521	2.612	103,6
Cece. Mezőgazdasági Tájmuzeum	7.062	6.107	86,5
Kétegyháza. Gépejlődéstörténeti gyűjtemény	1.226	4.329	353,1
Békéscsaba. Csabai tanya — csókási malom			
	1985. I. 1-el a Békés megyei Gabonaforgalmi és Malomipari Vállalathoz került.		
Szántódpuszt. Agrártörténeti kiállítás	10.916	45.365	415,6
Barcs. Drávamúzeum*	13.907	23.458	168,7
Badacsony. Borgazdasági Múzeum	25.766	29.515	114,6

* Nagycenk, Szécsény, Barcs adatai a megyei múzeumi statisztikában szerepelnek, így a KMI-nek mi nem jelentjük!

A vidéki állandó kiállítások látogatóinak száma: 501.523 fő. (Az előző évi-
nek 112,5 %-a.) Az állandó kiállítások (Vajdahunyadvár és vidék) összes látogatóinak száma: 841.847 fő. Ez a szám az előző évi látogatói számnak 111,5 %-a.

2. Időszaki kiállítások

A kiállítás címe, időpontja	A látogatók száma
„Találkozás a természettel '85” NIMRÓD fotókiállítás március 24. – április 28.	33.661
„Szovjet könyvek a mezőgazdaság szolgálatában” március 29. – április 28.	30.371
„Hazánk mezőgazdasága diákszemmel '85” május 18 – augusztus 4.	88.116
„Népi építészeti emlékeink” október 25. – december 4.	62.944
„Szőlészet és borászat Csehszlovákiában” november 15. – december 15.	27.022

A fenti számok az állandó kiállítások látogatóinak számában szerepelnek.

3. Vándorkiállítások

A kiállítás címe, helye, időpontja A látogatók száma

B e l f ö l d ö n

„Szőlő és bor az ex libriseken” Császártöltés, Művelődési Központ január 2. – május 7.	2.000
„Hazánk mezőgazdasága diákszemmel” Budapest, Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó január 2. – december 31.	4.000
Kunszentmiklós, Művelődési Ház augusztus 1. – november 10.	3.000
Vaszar, Általános Iskola október 1. – december 31.	1.200
Kecskemét, Kertészeti Főiskola október 25. – november 30.	3.000

K ü l f ö l d ö n

„A magyar erdő- és vadgazdálkodás a gyermekek szemével” Dánia, Hørsholm április 30. – június 16.	8.500
--	-------

Összesen: 21.700 fő

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum összes állandó és vándorkiállítását 863.547 látogató tekintette meg. Ez az előző évi számnak 109,6 %-a.

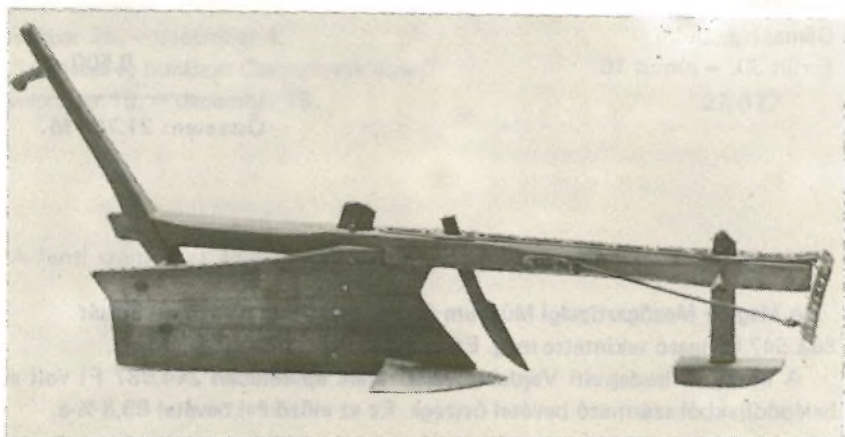
A Múzeum budapesti Vajdahunyadvárának épületében 244.987 Ft volt a belépődíjakból származó bevétel összege. Ez az előző évi bevétel 85,8 %-a.

Sági Pál

Megnyílt „Az eke és szántás története” c. állandó kiállítás

A Mezőgazdasági Múzeum 90 éves történetében az ekének, a több évezre-
des múltra visszatekintő földművelés legfontosabb eszközének a bemutatása
mindig méltó helyet kapott. Az 1896-os millenniumi kiállítás mezőgazdasági
csarnokából és több más kiállításrészlegéből összegyűjtött tárgyak, dokumen-
tumok képezték az alapját a Mezőgazdasági Múzeum 1897-ben megnyílt ki-
állításainak.

A Mezőgazdasági Múzeum már kezdeti éveiben jelentős ekegyűjteményre
tett szert. A Vidacs-, Gubitz-ekék mellett az akkor legmodernebb Sack- és
Kühne-ekék is bekerültek a kiállításba. Külön ki kell emelni az 1899-ben meg-
szerzett ekemodell-gyűjteményt, amelyet Hohenheim gazdasági főiskolájában
Rau professzor irányítása mellett állítottak elő és a Föld különböző orszá-
gainak eketípusait mutatja be. A másik jelentős szerzemény az ún. Rákóczi-
eke volt, amely sokáig Sáros megyében a zborói uradalom épületeinek egyik
padlásán lappangott, míg végre felfedezték. Először Kassára, majd végleges
helyére, a Mezőgazdasági Múzeumba került. De említhetjük a Boszniából
származó ősi faekét is, amely a millenniumi kiállításból, Bosznia kiállítási pavil-
ionjából került a Múzeumba.

Német ágyeke a Rau-féle ekemodell gyűjteményből

1934-ben Budapesten rendezték meg a XVI. Nemzetközi Mezőgazdasági Kongresszust. Ez adta az alkalmat arra, hogy a Múzeum kiállításait felújítsák, ahol az eddig kiállított ekék továbbra is helyet kaptak. A régi múzeumi vezetők a modellek között említik a gőzekekészletet ötvasú billenőekével, a mezőhegyesi, Sack,- Vidacs-ekemodelleket. A Rau-féle ekemodell-gyűjteményt tehát tovább gyarapították, kiegészítették. Önálló eke-kiállításról azonban mindezeidig nem beszélhettünk, ennek megrendezésére sokkal később került sor. E tárgyak hosszú ideig az egyéb talajművelő eszközök között szerepeltek, a reneszánsz épület baloldali földszinti, üvegtetejű nagy csarnokában, ahol jelenleg a szarvasmarha kiállítás van.

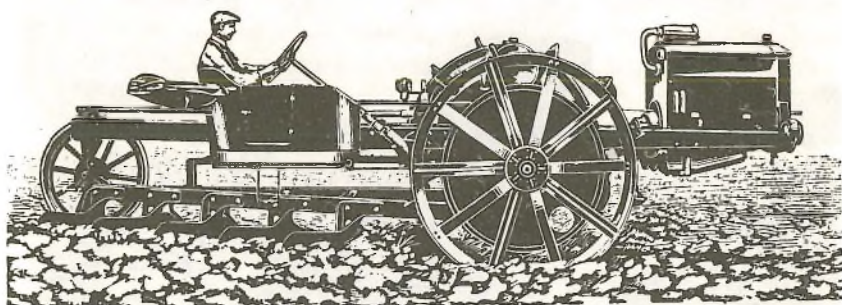

Ekék a XVIII–XIX. századból

A második világháború hatalmas károkat okozott a Mezőgazdasági Múzeum gyűjteményeiben, az épület pedig több helyen súlyosan megsérült. Az 1950-ben kezdődött újjáépítéssel párhuzamosan a kiállítások is sorra felújításra kerültek. 1963-ban került sor a Mezőgazdasági Múzeum első önálló eke-kiállításának a megrendezésére az épület reneszánsz és gótikus szárnyát össze-

kötő kis előcsarnokban, ahol a mostani kiállítás is áll. Ez az első kiállítás 22 éven át mutatta be az eke történetét a XVIII. századtól a XIX. század végéig, elsősorban a fogatos faekéről a fogatos vaskékre való áttérés témájára összpontosítva. Szoros időrendi elrendezésben jutott el a kiállítás a gőzeke-szántásig, utóbbit természetesen már csak modellek formájában bemutatva.

A legutóbbi években elkezdődött a Vajdahunyadvár teljes rekonstrukciója. Ennek utolsó fázisa volt 1985-ben az ún. összekötő-épületrész felújítása. Ezért az itt álló eketörténeti kiállítást az év elején le kellett bontani, hogy az építők hozzáférhessenek az épületrészhez.

Rába motoreke

A munkák 1985 őszén befejeződtek, hozzá lehetett kezdeni az eke-kiállítás újjászervezéséhez. Más installációk felhasználásával, de döntő többségében az előző anyagával mutatja be az új kiállítás február 28-tól az ekék fejlődését. A messzi múltba vetett röpke visszapillantás után, gyakorlatilag ez is a XVIII. századdal kezdődik, de a legújabb kor magába foglalja már a XX. század elején megjelenő motorekét és a nem sokkal később egyre inkább elterjedő, traktor által vontatott ekét is.

Réz Gyula

Az új halászati kiálltásról

A gótikus épületrész elsőként elkészült kiállítása „A magyar halászat története”. E kiállítás a magyarság egyik ősi foglalkozásának bemutatására vállalkozott. A látogató gazdag anyagon követheti nyomon legősibb halászó eszközeink és halászati módjaink eredetét, fejlődésének szakaszait, a finnugor őshazától napjaink legmodernebb iparszerű haltermelési rendszeréig.

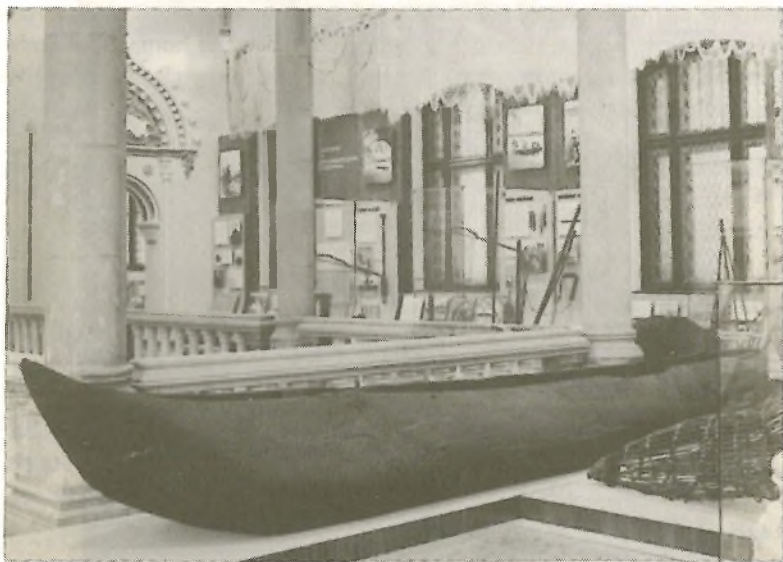
A páratlan szépségű gótikus terem építészeti adottságait figyelembe véve, két főrésze bontottuk a kiállítás anyagát. Az első rész a finnugor őshazától a századfordulót megközelítő időszakig ad képet a magyar halászat történetéről. Magába foglalja a magyar halászat múltját, ismerteti a hagyományos halászat eszközeit és a velük való halászati módokat, szép emléket állít a régmúlt idők csikászatának és pákászatának. Betekintést enged a halásztársulások és halász céhek életébe, s bemutatja a korabeli halkereskedelmet. Megismerhetjük a Dunának és Tiszának halászatát, az egykoron páratlan élményt és gazdag zsákmányt adó vízahalászatot, a neves komáromi és csallóközi halászok életét, valamint a jelentős gazdasági értéket eredményező ártéri gazdálkodást, a speciális foki halászatot és tógazdálkodást. A jelzett időszakból tárja a látogatók elé természetes állóvizeink halászatát. Itt ismerhetjük meg legnagyobb tavunknak, a Balatonnak ősi halászeszközeit és speciális vízijárműveit. Szó esik a híres gardahalászatról és a Balaton nagyháló halászatának különleges formájáról a jégi halászatról. Gazdag ismeretanyagot kínál a Velencei-tónak, mint halászó víznek bemutatása ősi halász- és horgászeszközeivel, módszereivel, vízszabályozási problémáival, az első jelentősebb állami halivadék-betelepítés eseményeinek bemutatásával.

Magyar halászat története (részlet)

A XVIII. század utolsó és a XIX. század első évtizedei jelentős, fordulatokban gazdag változásokat hoztak a magyar halászat történetében. Ezeknek szemléltetésére vállalkozik a két kiállítási főrészt közé ékelt bemutató, amely átfogó képet ad hazánk vizeinek, mocsarainak, lápjainak szabályozásáról és ennek következményeiről, a természetesvízi halászat megmentésére irányuló állami törekvésekről, a halászati törvényről, a modern pontytenyésztő tógazdaságok létrehozásáról és a halászati szakirodalom kibontakozásáról.

A második főrészt témája: halászat a felszabadulás után és napjainkban. Képet kapunk mindazokról az eseményekről, amelyek a magyar halászat történetében 1945-től napjainkig játszódtak le. Nyomon követhetjük Magyarország haltermelésének alakulását a természetes vizek, tógazdaságok és az iparszerű haltermelés viszonylatában. Nyomógombos, villanófényes térképen a halászat fontosabb termelőbázisai tárulnak elénk. A következő részekben értékes tárgyi anyaggal megtűzdelve, az első kiállítási főrészt tematikus felépítését követve kerül bemutatásra folyóvizeink halászata napjainkban. Elénk tárul a Duna és Tisza halászata. Szó esik hazánk természetesvízi állományának védelméről, a dunai halászati egyezményről, a halászati termelőszövetkezetekről, szabadvízi, zártvízi és tógazdasági haltenyésztési tevékenységünkről, valamint a Dinnyési Ivadéknevelő Tógazdaságról, mint a htsz-ek állomány-utánpótlásának fontos bázisáról.

Részlet a halászati kiállításból (előtérben a balatoni bödönhajó)

A következő rész természetes vizeink halászatát mutatja be. Elénk tárul a Balatonnakállami halászata. Megismerhetjük speciális motoros nagyháló halászatát, a Balatoni Halgazdaság szerteágazó szaktevékenységét és képet kapunk a tó sporthorgászatáról is. A következő vitrinben a Velencei-tó életét tanulmányozhatjuk. Bemutatjuk a Törekvés Velence-tavi Halászati Termelőszövetkezet nagyháló és kisszerszámos halászáinak munkáját. Megismerkedhetünk az elektromos halászattal, alkalmazásának lehetőségeivel, jelentőségével. 1974-től a Velencei-tó a MOHOSZ kezelésébe került, s mint „horgászparadicsom” új szakmai tevékenységgel mutatkozik be.

Tógazdálkodás címszó alatt képet kapunk tógazdaságaink típusairól, hozamáról, termékszerkezetéről. Bemutatjuk nagy tógazdaságainkat: a Bikali Haltermelési Rendszert, a Temperáltvízű Halszaporító Gazdaságot, mint napjaink mesterséges haltenyésztésének legfőbb reprezentánsait, szervezeti felépítettségüket, módszereiket, gépesítettségüket. Végül szót ejtünk hazánk pisztrángtenyésztéséről, bemutatva Szilvásváradot és a legmodernebb, iparszerű méretekben termelő pisztrángost, a Balatoni Halgazdaság Ódorögd-pusztai pisztrángtelepét.

A következő nagy kiállítási egység a halhús-fogyasztással kapcsolatos emlék- és ismeretanyagot tárja elénk, szoros egységben tárgyalva a halak húsának tartósítását, az ősi módszerektől a napjainkban üzemelő legmodernebb feldolgozó, konzerváló, gyorsfagyasztó üzemekig. A témakör a halkereskedelem bemutatásával zárul.

Mint a mezőgazdaság valamennyi ágazatának, így a halászatnak is fontos bázisa a speciális ágazati kutatómunka. A Szarvasi Haltenyésztési Állomás munkájának bemutatása ezt a szerteágazó, világszínvonalon művelt kutatómunkát tárja elénk.

Nem lenne teljes a halászati kiállítás, ha a sporthorgászatról külön is nem esne szó. Sokrétű, értékes anyagai közül kiemelkednek az 1960–80-as évek sporthorgász eszközeit bemutató vitrinek. Lewit Péter grafikusművész színes grafikai védett halfajainkkal ismertetnek meg.

A halászati kiállítást lezárandó, beszélünk még korunk egyik legégetőbb problémájáról: vizeink szennyezettségéről és vizeink minőségének védelméről. Itt kapott négy vitrinben elhelyezést múzeumunk értékes és a nagyközönség érdeklődésére mindig is számottartó, jelentősebb halfajaink bemutatója. A különleges technikával készült halmulázsok magyar és latin megnevezésekkel kerültek bemutatásra. Végül értékes információkat adunk halászatunk tudományos, műszaki és gazdasági kapcsolatairól, országhatárainkon belül és világviszonylatban.

A kiállítóterem lépcsőfeljárója mögött alkalmas terület kínálkozott a napjainkban már ritkaságszámba menő hím- és tejesviza, valamint a sima és vágótok bemutatására. Itt helyeztük el a diavetítőt, amelynek segítségével a halászat számos területét eleven közelségben tudjuk bemutatni látogatóinknak.

Terveink szerint a Múzeumi Hónap alkalmával a környező termek kiállításaival együtt a nagyközönség számára is megnyithatjuk a gótikus épületrész kapuit.

Dr. Tuli Györgyné

Szakemberek látogatása a Mezőgazdasági Könyvhónap alkalmából a Múzeumban

Nádudvaron nyitották meg az idei 29. Mezőgazdasági Könyvhónapot. Ott, ahol a Vörös Csillag Termelőszövetkezet országosan is élenjáró termelési eredményei születnek.

A könyvhónap alkalmából összesen 599.350 példányban megjelentetett 43 szakkönyv a mezőgazdaságnak szinte minden ágát átfogja, szolgálva ezzel is az ország sokirányú mezőgazdasági tevékenységét.

Az élenjáró mezőgazdasági termelés és az új szakkönyvek bemutatása mellett az AGROINFORM a megtett történelmi múltra, az agrármúlt szerepére is fel kívánta hívni a figyelmet. Mezőgazdaságunk múltbeli fejlődésére és a régi mezőgazdasági szakkönyvekben található s ma is hasznosítható tapasztalatokra, amelyek a jövő alapját is képezhetik.

Ennek jegyében került sor a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban a mezőgazdasági és élelmezésügyi, illetve a MEDOSZ könyvtári hálózatának könyvtárosai számára az idei könyvhónap egyik rendezvényére.

Az AGROINFORM részéről a Múzeumba látogatott dr. Vágó József főigazgató és dr. Gál Andorné, a Károlyi Mihály Országos Mezőgazdasági Könyvtár igazgatója, a MEDOSZ részéről Szűcs László, a BB titkára és Tengerdi Istvánné, a MEDOSZ Központi Könyvtárának igazgatója, Kiss Károly, a SZOT Kulturális Osztályának munkatársa, Szabó Gyula a MÉM Szakoktatási és Kutatási Főosztályának vezető helyettese, a XIV. ker. Pártbizottság részéről Bejczy Gézánné titkár.

Dr. Szabó Lóránd, a Múzeum főigazgatója délelőtt 10 órakor a Múzeum tanácstermében köszöntötte a könyvtári hálózat megjelent munkatársait, majd dr. Pintér János főigazgató-helyettes a Múzeum múltját és jelenlegi tevékenységét ismertette.

A résztvevők megtekintették a Múzeum vidéki részlegeiről készült „Agrármúltunk szigetei” című filmet, ezután két csoportra szétválva végignézték a Múzeum kiállításait, illetve megismerkedtek a könyvtárral.

A kiállításokat Sági Pál, a Múzeum Közművelődési Főosztályának vezetője mutatta be, a könyvtár vezetőjétől pedig tájékoztatást kaptak a könyvtár múltjáról, s a legutóbbi években történt újjáalakításáról.

A könyvtár új olvasóterme

Mód nyílt a vendégek számára a reprezentatív „terem-könyvtár” stílusú olvasóterem kézikönyvtári anyagának megtekintésére, rövid tájékoztatás hangzott el a tárlókba helyezett régi könyvritkaságokról. Megtekintették a könyvtár fix-állványokkal beépített raktárát s betekintést nyertek a nyilván-
tartásokba is. A könyvtári állomány ismertetésében a Múzeum könyvtárának minden dolgozója részt vett.

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum vendéglátó szerepének vállalásáért dr. Vágó József, az AGROINFORM főigazgatója és Szűcs László, a MEDOSZ BB titkára közös levélben mondott köszönetet dr. Szabó Lórándnak, a Múzeum főigazgatójának.

Reméljük, hogy a könyvtári szakemberek körében sikerrel bemutatkozó múzeumi könyvtár további munkáját előnyösen fogja támogatni egyre szélesebb körben terjedő megismerése.

Taraba Mária

Hangversenyek a Múzeumban

A múzeumi közművelődés kiállításokhoz, gyűjteményekhez kötődő ke-reteit túllépve új rendezvényformák is kialakultak az elmúlt évek során. Ezek közé tartoznak a múzeumok előadótermeiben, udvarain tartott hangverse-nyek.

A Magyar Mezőgazdasági Múzeumban, az alapítás 60. évfordulójához kap-csolódóan már 1956-ban rendeztek a román épület kerengőjében hangver-senyt és az Apostolok tornyában toronyzenét. Az 1970-es évek végétől a XIV. kerületi Tanács Művelődési Házával közösen a Múzeum Hunyadi udvárá-ban nyaranta 10–12 alkalommal szimfonikus zenekarok adtak hangversenyt „Vajdahunyadvári esték” címmel hétfőnként, szerdánként pedig szintén 10–12 alkalommal „Jazz-körkép” címmel híres magyar és külföldi együttesek léptek fel a jazz-esteken.

Az épület felújítása miatt 1982–1985 között szüneteltek ezek a hangver-senyek. Mégsem maradt zene nélkül a Magyar Mezőgazdasági Múzeum, mert a Kórusok Országos Tanácsával közösen 1982 júniusától vasárnap délelőttön-ként nyaranta, 10–12 fúvószenekar ad térzenét a Vajdahunyadvár udvarán, októbertől májusig pedig „Népzene a múzeumban” címmel kórushang-versenyeket hallgatnak a látogatók, 30–32 alkalommal. Ezeken a nagy köz-ponti énekaroktól kezdve a tsz kórusokon, a falusi népdalkörökön, a népi együtteseken át a pávakörökig sok együttes ad zenei élményt a Múzeum közönségének.

1982. június 13. és 1986. június 1. között, 4 év alatt 128 kórusang-versenyre került sor, melyen 87 énekar lépett fel. Több együttes évről évre visszajár, nagy megtiszteltetésnek veszik, hogy felléphetnek a Magyar Mező-gazdasági Múzeumban. Közülük a Mohora–magyarnándori Népdalkör – kar-vezetője Giebiszer Gáborné – 4 alkalommal adott hangversenyt, 3–3 ízben lépett fel az Akasztói Pávakör, a Hajdúnánási Dózsa MGT SZ Ifjúsági Citera-zenekara, a Piliscsévi Szlovák Asszonykórus, a Sarkadi Népdalkör, a Tábor-falvi Népzenei Együttes.

A fenti időszakban, a 4 nyáron 13 fúvószenekar adott térzenét a Vajdahunyadvár udvarán 49 alkalommal. A Vám- és Pénzügyőrség Központi Fúvószenekara (karnagy: Galambos János és Galánthay Szabolcs) szinte már „házi” zenekarnak számít, a 49-ből 35 alkalommal ők adtak térzenét.

Az utóbbi 3 évben az I. István Gimnázium Szimfonikus Zenekara Záborszky József vezényletével felújította a „Vajdahunyadvári esték” sorozatát és nyaranta 5–6 hangversenyt adott a Múzeum főbejárata előtt, vagy rossz idő esetén az aulában. Idén, ismét a felújított Hunyadi udvarban lesznek a hangversenyek.

Elmondhatjuk, hogy a hangversenyek a Magyar Mezőgazdasági Múzeum közművelődési tevékenységének szerves részévé váltak, s vasárnaponként kellemes szórakozást, nagy örömet szereznek látogató közönségünknek.

Beszámoló a Malomipari Múzeum 1985. évi tevékenységéről

Az előző évekhez képest fokozódott a Malomipari Múzeum szakmai és közművelődési célokat szolgáló tevékenysége. A vártnál nagyobb mértékben nőtt a múzeum látogatottsága és rendezvényeinek száma. Az elmúlt év 631 fős forgalma után 1985-ben közel 1.700-an tekintették meg a kiállításokat. Öröndetesen szaporodtak az iskolás csoportok látogatásai.

Növekedett a külföldi látogatók száma is. 13 országból 72 külföldi állampolgár fordult meg nálunk 1985-ben.

Megszaporodtak a Malomipari Múzeumban tartott rendezvények és előadások is. Sikerült ezek technikai feltételeit – televízió, képmagnó, vetítógép stb. beszerzésével – lényegesen megjavítani.

Itt említjük meg, hogy az elmúlt év végén pénzügyi keretet kaptunk egy személyi számítógép vásárlásához. Az a szándékunk, hogy könyv- és folyóirat-állományunk nyilvántartását és katalógusait, a levéltári iratok nyilvántartását és keresési apparátusát, valamint a kölcsönzés adminisztratív teendőit számítógéppel fogjuk végezni.

Változatlanul jók a kapcsolataink a múzeumi és műemléki intézményekkel, az ÉDOSZ-szal, valamint a tudományos egyesületekkel. Előnyös együttműködést folytatunk a Magyar Mezőgazdasági Múzeummal és annak Baráti Körével.

Részt vettünk és előadást tartottunk októberben a Mezőhegyesen rendezett országos Népi Építészeti Tanácskozáson. Közreműködtünk a székesfehérvári Malomipari Szakmunkásképző Intézet Kollégiumában tartott névfelvételi ünnepségen és az ott állandó jelleggel megnyitott Pekár Imre emlék-kiállítás szervezésében és rendezésében.

Fejlődnek nemzetközi kapcsolataink is. A Nemzetközi Malomtörténeti Egyesület francia, belga és holland nemzeti tagozatának vezetői együttműködési kapcsolat kialakítására törekednek a Malomipari Múzeummal. Érdeklődik ipartörténeti munkánk és közös hagyományaink ápolása iránt a svájci nagykövetség.

Jelentős tudományos tevékenységet folytattunk. A legnagyobb munka „A

magyar élelmiszeripar története" c. mintegy 55 nyomdai iv terjedelmű könyv szerkesztése és ezen belül a malomipar fejezetének megírása volt. A felszabadulás 40. évfordulójára háromrészes cikksorozatot írtunk „Visszapillantás gabonaiparunk négy évtizedes múltjára” címen a Gabonaipari Híradó tavalyi évfolyama számára. Több múzeumi tájékoztatót és közleményt tettünk közzé szaklapjainkban.

Közreműködtünk a Gabona Tröszt Iparági Közművelődési Bizottsága és a MÉTE által „A gabonaipar és szervezeti egységeinek története” címen meghirdetett pályázat kiírásában és folyamatosan ellátjuk ezzel kapcsolatosan a konzulensi feladatokat.

A Malomipari Múzeum szervezete és létszáma 1985-ben nem változott.

Dr. Kirsch János

Rogna Emília múzeumpedagógus január 17-én a Kiskunsági Nemzeti Park munkatársai részére a Magyar Mezőgazdasági Múzeum állattenyésztési kiállításairól tartott előadást.

Január 23-án a Fővárosi Pedagógiai Intézet biológia szakos továbbképzési csoportjának „A Múzeum kiállítási anyaga az oktatásban” címen, továbbá január 30-án a Fővárosi Pedagógiai Intézet alsó tagozatos környezetismeret tanító továbbképzési csoportja részére „A múzeumlátogatás módszere és hatékonysága” címmel tartott előadást *Rogna Emília*.

Január 13-án Zuglóban a 24–25. pártkörzetben a „Hazánk mezőgazdasága diákszemmel” c. pályázat képzőművészeti anyagából kamara kiállítást rendeztünk. A kiállítást *Darvas Lászlóné* osztályvezető nyitotta meg. A megnyitót követően a mozgássérültek részére levetítettük a Múzeumról készült filmet.

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

15 év után ismét Kubában

1968-ban utaztam először Kubába, azon két család egyikéhez tartozva, akik a gödöllői Agrártudományi Egyetem részéről elsőként kapcsolódtak be a távoli szigetország agrárfelsőoktatási munkájába.

1983 novemberében Kubába másodszor visszatérve újból váratlanul csapott arcul a José Marti repülőtér lélegzetszorítóan párás, szokatlan virágillatú melege. A mintegy 20 km távolságra lévő városközpont felé haladva fura álmoképbe kuszálódott a hajnali derengésben mozdulatlan zöld királypálmák méltóságteljes sora, az őszi esőtől megszürkült és mégis oly közeli-kedves Városliget alig néhány órája magamban zárt látványával.

A rántörő vidám hangzavar, a régen nem látott egyetemi tanárok családias meleg barátsága igyekezett tompítani a tízezer kilométer távolságban maradt szűkebb családnak, munkahelynek, barátainknak szorongató hiányát.

A Havannától közel 500 km-re fekvő Ciego de Ávila-i tartomány azonos nevű megyeszékhelyén két évet töltöttem, most is kísérő családtagként. Az újonnan épült Mezőgazdasági Főiskola (Instituto Superior Agrícola) az első években a 110 km-rel távolabbi Camagüeyi Agrártudományi Egyetem önálló

karaként működött. A camagüeyi egyetem 1974-ben kötött együttműködési megállapodást a gödöllői Agrártudományi Egyetemmel. Ettől kezdődően a hazai egyetemről 1–3 hónapra rendszeresen utaznak tanárok, tudományos munkatársak a kubai társintézményhez, ahol segítséget nyújtanak a tanszéki dolgozók továbbképzésében. Ugyanakkor számos kubai professzor számára vált azóta lehetővé, hogy megismerje a jó hírnévnek örvendő hazai egyetemünk munkáját.

Nemcsak az ottani egyetemet, de az ott dolgozó professzorokat is a fiatalság jellemzi. (A rektor az elmúlt évben töltötte be a 40-ik évét, ő a legidősebb professzor.) Fiatal a város is, amely alig tíz éve lett megyeszékhelye a Camagüey tartományból levált 7200 km² területű új megyének.

Így érthető, hogy a megyei múzeum még rövidebb múltra tekinthet vissza; a város központjában, egy egyemeletes, zártudvaros épületben, 8 kiállítási teremben kapott helyet. A dolgozók létszáma 40 fő alatt van, s szervezetileg a Kulturális Minisztériumhoz tartoznak.

A földszinti négy kiállítóterem egyikében a megye természeti adottságait ismertetve mutatják be az egykor itt élő halászó-vadászó, gyűjtögető „siboney” népcsoport és a fazekasmesterséget már ismerő, növénytermesztéssel is foglalkozó subtainos őslakosság életmódját, a megye gazdasági fejlődését az első cukornádültetvények megjelenésétől napjainkig.

Az ifjúság hazafias nevelésében, nemzeti öntudatuk ápolásában, a szigetország szabadságáért – függetlenségéért küzdők iránti tisztelet elsajátíttatásában valamennyi múzeum, így a Ciego de Ávila-i megyei múzeum is kiemelt szerepet kapott.

Külön teremben ismertetik a spanyol hódítókkal szembeni 1875–1895. évi függetlenségi háború jelentősebb mozzanatait, a harcok nagy vezéregyéniségének, José Máximo Gomeznek és Antonio Maceonak életútját, megmaradt dokumentumait, a függetlenségükért harcoló névtelen „mambis”-ek hősiességét. A történelemformáló korszakok bemutatását a múzeum jelenleg is továbbfolytatja. Most készül az első emeleti kiállítóter közel felét elfoglaló kiállítás, amely további eredeti dokumentumokkal, tárgyakkal, fotókkal szemlélteti, hogy a haladó gondolkodású egyetemi hallgatók, a munkások és a nagybirtokok nincstelen dolgozói Fidel Castro vezetésével hogyan döntötték meg a zsarnokként ismert Batista-kormányt, hogyan küzdöttek az ország függetlenségéért, az emberibb életért.

A tervek egyikében a leghíresebb 50 európai festő alkotásának reprodukciójával ismertetik a jelentősebb képzőművészeti irányzatokat. Ezek megtekintésekor a kiállítás vezetője elmondotta, hogy az ország 14 tartományi múzeumában az ittenihez hasonló kiállításokat rendeznek, ahol szervezett tárlatvezetések rendszerével kívánják a látogatók, ma még hiányos képzőművészeti ismereteit szélesíteni.

*Hazánk felszabadulásának 40. évfordulójára rendezett kiállítás
visszhangja a sajtóban*

A múzeum a miénkhez hasonlóan időszaki kiállításokat is szervez. Így került sor 1985-ben, hazánk felszabadulásának 40-ik évfordulóját ünnepelve „Hungria” életének bemutatására. A kiállítás 5 hétig volt nyitva. (Havannában ezt megelőzően fotókiállítással, magyar művészek szerepeltetésével, filmek bemutatásával nagyszabású „Magyar Hetek”-et rendeztek, de a fővárostól

meglevő nagy távolság miatt ezekről a vidéki lakosság csak a sajtón, tévéen keresztül közvetve értesülhetett.) Amikor a kiállítás gondolata felvetődött, a múzeum vezetősége egy szerényebb fotódokumentáció megszerzésében reménykedett. Csak később, az előkészítő munka során „jött meg az étvágy”, s lázas munka indult a megyében fellelhető magyar vonatkozású anyagok felkutatására. A múzeum a magyar nagykövetségtől végül is nagyon szép fotósorozatot kapott, amelynek segítségével tablókön szemléltethettük hazánk történelmi eseményeit, táblázatokkal, grafikonokkal kiegészítve az ipar, a mezőgazdaság átalakulását, az oktatás, az egészségügy és kulturális életünk fejlődését.

Szinte valószínűtlennek tűnt, de a 150 m²-es kiállítóterem tárlói megteltek színes szőttesekkel, kalocsai, mezőkövesdi, hódmezővásárhelyi hímzéssel, karcagi, mezőtúri korsókkal-tálakkal. Minden textilá és cserépféleség mellett kis magyar térképen jelek mutatták azok készítésének szűkebb helyét. Közülük talán legnagyobb sikerük volt a hímzett párnáknak, a szúrrátétes piros-fekete népművészeti terítőknak. És hogy fővárosunk, vidéki nagyvárosaink épületeiről, tájairól is benyomást szerezhessenek, külön tárlóban helyeztük el a budapesti és külön tárlóban a vidéki városokról, nemzeti parkokról készült képeslapokat. Ugyancsak hasonló módon mutattuk be politikai napilapjainkat, a tudományos és szórakoztató hetilapokat.

A két egyetem közötti együttműködés eredményeit bizonyító dokumentumok bemutatása a kiállításban kiemelt helyet kapott. Az együttműködési szerződés, a kubai tanároknak a Magyar Tudományos Akadémián megvédett disszertációi mellett láthatók voltak azok a gépmodellek, jelentősebb mezőgazdasági szakkönyvek, amelyeket a társintézmény Gödöllőről kapott.

Kedves színfolt volt a kiállításon a helyi „Escuela Pedro Martinez Brito” Általános Iskola „Magyarország életét tanulmányozó” diákcsoportjának tárlója, amelyben bemutatták albumokba ragasztott, Magyarországról szóló képeiket, ismertetőiket, a magyar posta jó néhány bélyegét, numizmatikai gyűjteményüket, hazánkról általuk összeállított kis ismertetőket.

A kiállítás megnyitásakor a kis lelkes diákcsoport még egyéb meglepetéssel is szolgált. Fiala, magyar származású csapatvezetőjük irányításával (aki ebben az időben a múzeum képzőművészeti részlegénél dolgozott, nálunk diplomázott kubai mérnök felesége) magyar nyelvű köszöntései fogadták a látogatókat, Petőfi versét szavalták könyv nélkül, s magyar nyelven is megnevezték a csapatvezetőjük kezében lévő különböző tárgyakat. Osztatlan sikert arattak. Bennünket szívszorító érzés kerített hatalmába, távol a hazától az új ismeretekre, tudásra szomjas csillogó szemű fiatalok, felnőttek között, amikor ezt követően a múzeum kiállítótermében a kubai és magyar zászló előtt felcsendült a két ország nemzeti himnusza.

*A magyar kiállítás megnyitó ünnepsége
a Ciego de Avila megyei múzeumban*

De azt hiszem, ugyanez az érzés kerítette hatalmába azokat a városban élő szovjet munkatársakat és odaházasodott fiatalokat is, akik ugyanezen a helyen az elmúlt év novemberében a Szovjetunió életéről rendezett kiállítás megnyitásán vehettek részt. (Az utóbbi előkészítési munkáját különösen az tette színessé, hogy lehetőség nyílt bepillantani a vegyesházasságban élő családok hétköznapi életébe.)

A kiállítások rendezésével egyidejűleg a múzeum munkatársai gyűjtik, rendszerezik és feldolgozzák a megye életére vonatkozó adatokat. Gyakran a helyi sajtó segítségével sikerül hozzájutniuk korabeli bútorokhoz, keresett tárgyakhoz. Rendszeres esti műsoraikon pedig, amelyet hetente egy alkalommal tartanak, be is mutatják a számukra legszebb-legértékesebb ajándékokat, s ott helyben az ajándékozót a nagy nyilvánosság előtt emléktárggyal meg is jutalmazzák.

Kubai kollégáink a rendezvények szervezésénél nagyon szerencsések. Nincs terem- és fűtésproblémájuk, az örök nyár hazájában a rendkívül gondozott múzeumudvaron a késő esti órákban vannak a különböző programok. Az ifjúság körében nagyon népszerűek voltak a vetélkedők, ahol gyakran a közönség döntötte el, végül is melyik csapat érdemel jutalmat. Ügyesek, találékonyak az ottani fiatalok. Talán csak abban különböznek a mieinktől, hogy már alsótagozatos korukban született szónokok, nem ismerik a lámpalázat.

A múzeum évenként különböző szakmai találkozókat is rendez. Itt nyílik alkalom, hogy a megyében lévő múzeumok munkatársai beszámoljanak éves munkájukról, gondjaikról, s itt hangzik el a nagy nyilvánosság előtt a múzeumok tevékenységéről a megyei vezetők értékelése is.

CIEGO DE AVILA, MARTES 21 DE MAYO DE 1985.

ES CULTURALES CULTURALES CULTURALES CUI

de Museos

El II Activo Provincial de Museos sesionó como cada año, el pasado 18, fecha en que se celebra el Día internacional de los museos y dejó un saldo positivo en cuanto a experiencias de la labor de las Instituciones de este tipo creadas en el territorio avileño.

Al encuentro se presentaron informes del trabajo realizado en los 10 municipios y se leyeron tres ponencias que abordan la educación formal en los museos, cómo encauzar mejor una visita a las salas de estos centros históricos y cultura-

LTURALES CULTURALES CULTURALES CULTURALES

les y los métodos científicos de dirección aplicables a los museos.

Resultó sumamente importante, a criterio de los participantes, la intervención especial que realizara una museóloga del Museo Agrícola de Budapest, quien mostró por medio de diapositivas, el funcionamiento de esa institución.

En saludo al activo se inauguraron la sala Defensa de la ciudad —aledaña al Museo provincial— y la exposición La mujer en la plástica, extensión del Museo de Bellas Artes.

Idania Pupo Freyre

*A 2. Megyei Múzeumi Tanácskozásán
a Magyar Mezőgazdasági Múzeum
tevékenységét is ismertették*

Az elmúlt év májusában meghívást kaptam a találkozóra („2do Activo Provincial de Museos”) és diapozitív sorozat segítségével beszámolhattam a Magyar Mezőgazdasági Múzeum munkájáról, sokszinű tevékenységéről. Talán nem volt hiábavaló szorgalmazni itt és egyéb beszélgetéseink során a mezőgazdaságban használt munkaeszközök, írásos dokumentumok múzeumi gyűjtésének sürgősségét. Ma még ehhez náluk kedvezőek a feltételek.

Az elmúlt két évben lehetőségem nyílt megtekinteni a fővárosi és a megyei múzeumok többségét is. Néhány kivétellel valamennyi szervezetileg a Kulturális Minisztériumhoz tartozik. Hálás vagyok a múzeumi kollégáknak, hogy

megismerhettem páratlanul gazdag gyűjteményeiket, építészeti remekeiket. S mindez 1959 óta valamennyi kubai állampolgár számára is elérhető. A múzeumok látogatása egységesen díjmentes.

P. Hartyányi Borbála

Tanulmányúton Dániában

III.

Egyhetes auningi tartózkodás után utam következő állomására Hørs-holmba utaztam: azaz Jylland-félszigetről Sjelland (Sealand) szigetére. A Kattegat-szoroson át vezető komputat ragyogó időben tettük meg és Jette Baagoe-nak, a Vadászati és Erdészeti Múzeum kurátorának történt bemutatásom után elfoglaltam szállásomat a Royal Veterinary and Agricultural University Arboretum vendégházában. Vendéglátóim itt is lehetővé tették számomra, hogy az ország e részének nevezetességeit megismerjem. Legelőször a főváros, Koppenhága érdeklődésre számot tartható helyeit jártuk be. Az eredetileg kis halászfalu a XII. századra fejlődött várossá, előbb a roskildei püspök, majd a XV. századtól a király fennhatósága alatt állott.

Miután a város 1479-ben egyetemet is kapott, megindult kulturális központtá való fejlődése. A város arculatát a mai napig meghatározzák IV. Keresztély király (1588–1648) építkezései. A reneszánsz uralkodó népszerűsége, a róla fennmaradt történetek, a mi Mátyás királyunkkal rokonítják őt. Uralkodása alatt épült a Tőzsde, nevezetes Sárkányfark-tornyával, s a csillagvizsgálónak használt Kerektorony, ahonnan a város egészének panorámája feltáru a látogatók előtt. Fennmaradtak a király matrózainak épített házak is. Slotsholm szigetén, a városalapító Absolon püspök egykori vára helyén áll a Christiansborg palota: a Folketing, a dán parlament üléseinek helye. A reneszánsz Rosenborg palota gyűjteményei nyilvánosak, bár tulajdonosa a mindenkori dán uralkodó. A kápráztatóan gazdag anyagból kiemelném azt a 2600 darab-ból álló porcelánkészletet, amely eredetileg II. Katalin cárnőnek készült, s amelyet Flora Danica néven tartanak nyilván, hisz a Dániában honos virágok mindegyikét ráfestették a készlet egyes darabjaira.

A főváros múzeumai közül a klasszicista szobrászat kiemelkedő dán képviselőjének, Thorvaldsennek a szobrász sírját körülfogó épületét is láthattam. redetiben, illetve másolatban valamennyi műve megtekinthető itt.

Gefion istennő szökőkútja (Koppenhága)

Koppenhága jelképétől, a kis sellő szobrától néhány lépésnyire található Gefion istennő szökőkútja: ő volt az, aki a monda szerint Svédországból kihasította Sealand szigetét. E partmenti sétány közelében van az Amalienborg palota, a királyi család rezidenciája, s vele átellenben a Márvány-templom, a reformáció nagyjainak szobraival párkányzatán.

A főváros szomszédságában, a mezőgazdasági múzeum régi épületével szemben nyílik a lyngbyi szabadtéri néprajzi múzeum bejárata, ahol az ország minden részéből találhatóak paraszti lakóházak, gazdasági épületek.

A szigeten tett utak közül legemlékezetesebb Roskilde városának megtekintése volt számomra. Katedrális a dán királyok temetkezési helye, s a templomot övező kápolnák során végigkövethető az építészeti stílusok váltakozása, a gótikától a klasszicizmusig. Itt van a skandináv országokat először egyesítő I. Margit (1375–1412) díszes szarkofágjától kezdve IV. Keresztély reneszánsz temetkező kápolnáján keresztül a jelenlegi királynő, II. Margit édesapja sírjáig szinte az egész dán uralkodói pantheon.

A város nevezetessége a félig tengerre épült Vikinghajó-csarnok: a hajóleleteket bemutató épület előtt a tengeren egy viking hajó rekonstruált mását ringatják a hullámok.

Szólnom kell végül természetesen Helsingör-váráról is. A Koppenhágából Helsingörbe vezető utunkon megtekintettük a talán legszebb dán reneszánsz kastélyt: Frederiksborgot, amelynek temploma egy időben a dán királyok koronázóhelye volt. A kastélyt csaknem teljesen elpusztító 1859. évi tűzvész után az újjáépítés a Carlsberg sörgyár alapítójának adományából és országos gyűjtésből volt lehetséges, s gyűjteményében a dán kulturális élet kiválóságainak portréi mellett az adományozó arcképe is megtalálható.

A frederiksborgi reneszánsz kastély belső udvara

Helsingörben a XV. században karmelita monostor — amely a múlt században szegényház volt — és a hozzá csatlakozó Mária-templom — ahol ma is helyeznek el fogadalmi hajókat a templom mennyezetére függesztve — megtekintése után a Kronborg-kastély három kiállítását is láthattam: a volt királyi lakrészek szárnyát, a hajózástörténeti múzeumot és az élelemtárolására és börtönnek egyaránt használt kazamatákat. Maga a város a tengerszoroson áthaladó hajók ellenőrzése, a vámjövedelmek miatt volt fontos, s már a XII. században városi jogokat is kapott. A szemben lévő svéd partokon is megvan, a szoros másik oldalán a hasonló, a szoros kereskedelmének ellenőrzésére épített erőd, illetve város.

Dr. Fülöp Éva

December 1-én a Mezőgazdasági Múzeumban járt *Carlito Pedrozo*, a Brazil Beruházási Bank igazgatója.

Váncsa Jenő mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter vendégeként hazánkban járt olasz mezőgazdasági és erdészeti miniszter, *Filippo Maria Pandolfi* és kísérete megtekintette a Magyar Mezőgazdasági Múzeum kiállításait. A vendégeket dr. Pintér János főigazgató-helyettes vezette.

Dr. Fritz A. Albert, Wisconsin (USA) állam egyetemének mezőgazdasági zsrnalisztika professzora a Mezőgazdasági Múzeumban járt és kiállításainkkal ismerkedett.

Február 16-án *Birke Jonsson*, a Svéd Mezőgazdasági Szaktanácsadó Szolgálat vezetője megtekintette kiállításainkat és a Múzeumról készült filmet.

Szabó Gyula MÉM főosztályvezető-helyettes kíséretében a Mezőgazdasági Múzeumban járt *Zhang Tianbao*, a Kínai Állami Nevelésügyi Bizottság igazgatóhelyettese.

A MÚZEUM BARÁTI KÖRÉNEK ÉLETÉBŐL

Az alábbi helyeken tartották meg december folyamán a közgyűléseket: Abaujszántó, Békés, Boglárlelle, Budapest, Dég, Délpest, Eger, Felsővadász, Gödöllő, Gyula, Hódmezővásárhely, Jánoshalma, Keszthely, Kunszentmiklós, Lébénymiklós, Lengyel, Nyíregyháza, Orosháza, Szabadkigyós, Pécs—Üszögpuszta, Vaszar, Vép.

A szécsényi Helyi Csoport 1986 tavaszán a Baráti Kör tagjai által gyűjtött és ajándékozott anyagokból helytörténeti kiállítást rendezett.

A Szabadkígyósi Helyi Csoport a szakiskola történetét mutatja be a kastély folyosóján, a kápolnában pedig a Wenkheim uradalom történetét feldolgozó kiállítás lesz.

A Vépi Helyi Csoport szintén szakoktatástörténeti kiállítás megnyitására készül.

Gödöllőn a Nagygombosi műemlék-majornban emlékszobát nyitnak meg az év folyamán.

1986 októberében a Zirci Szakiskola beköltözik új épületébe, s ezzel a honfoglalással egyidejűleg a gépgyűjtemény ünnepélyes megnyitóját is tervezik.

A Dégi Helyi Csoport gyermekrajz-kiállítást készített elő.

SZEMÉLYI HÍREK

A Magyar Agrártudományi Egyesület Agrárgazdasági Társasága 1986. II. 19-i tisztújító küldöttközgyűlésén a következő öt évre *dr. Szabó Lórándot*, a Mezőgazdasági Múzeum főigazgatóját alelnöknek újra megválasztotta.

Dr. Szabó Lóránd főigazgató *Szabó Annát* az Agrártörténeti Főosztályhoz tartozó bibliográfiai csoport, *Wohlné dr. Nagy Ágotát* a Növénytermesztési Főosztályhoz tartozó munkaeszköztörténeti archívum munkájának vezetésével bízta meg.

Szeretettel köszöntjük Múzeumunk új dolgozóját *Szlankai Zoltán* vilanyszerelőt.

Filmvetítés és szakvezetés kérhető a nyitvatartás ideje alatt. A jelentkezéseket lehetőleg 3 nappal előbb kérjük a 412-011 vagy 420-573 telefonszámon bejelenteni.

A címlapon a Mezőgazdasági Múzeum gótikus épületszárnyának egy részlete látható. A hátsó borítón pedig az ehhez mintául szolgált szepescsütörtökhelyi (ma Csehszlovákia) kápolna apszisa.

Megjelenik negyedévenként. Felelős kiadó: Dr. Szabó Lóránd.
Főszerkesztő: Dr. Für Lajos. Szerkesztő: Udvary Ágnes.
Lektorálta: Sági Pál. Formátum: A/5. Lapengedély száma: III/Kul/
413/1985. Megjelent 700 példányban. ISSN 0230–1075.

